Dames en Heren

ZOALS U weet, is Europa in de oudheid om haar weergaloze schoonheid geroofd door Zeus. Het is haar niet gelukt sindsdien rust te hebben. Europa, dat is vandaag Europa aan deze zijde van het „Ijzeren Gordijn". Het bestaat uit 17 landen en telt 300.00.000 inwoners. Elke dag wordt het de huidige Europeanen voorgehouden, dat hij en zijn mede-Europeanen in nood verkeren. Gedrukt groeit hij op en leeft voort tussen de twee ontzaggelijke machten, die over hem heen een fascinerende wedstrijd laten zien. Straaljagers, atoombommen, H-bommen, raketten en kunstmanen zijn de benauwende en geheimzinnige exponenten van deze wedstrijd.

Wij zullen nagaan hoeveel de hedendaagse Europeeër aan zelfvertrouwen inboet nu hij ziet, dat hij in die wedstrijd niet mee kan. Nog kort geleden waren Engeland, Frankrijk en Duitsland de wereldmachten bij uitstek en hadden de burgers van die landen op grond van hun geschiedenis, hun prestaties, hun welvaart en hun militaire macht het besef de leiders van de wereld te zijn. Die droom is verstoord.

Het moet voor vele Europeanen moeilijk te begrijpen zijn, waarom Europa zo snel zo ver is achteropgeraakt.

Sovjet-Rusland heeft 200.000.000 inwoners, Amerika 170.000.000.

Beide complex hebben een aanzienlijk geringer aantal inwoners dan West- Europa en toch vormen zij elk voor zich een macht in de wereld, waar tegenover Europa zich zwak en afhankelijk voelt.

Dit gevoel van zwakte en afhankelijkheid wordt begrijpelijk, wanneer men het volgende overweegt:

In twee wereldoorlogen heeft Europa een enorm deel van zijn historische rijkdommen verloren en een groot aantal van zijn beste krachten op de slagvelden zien sterven.

De positie van Europa elders in de wereld is verzwakt door het verliezen van een groot deel van zijn koloniale gebieden. Bovendien is dit verlies zo snel gegaan, dat het compenseren van deze verliezen bijzonder moeilijk was.

In 1945 kon Europa niet op eigen krachten op gang komen. Dit was een bij uitstek bittere ervaring.

Bij het tienjarig bestaan van het Marshall-plan in 1957, is dit nog eens overduidelijk vastgelegd.

Door de enorme hulpverlening, die Amerika sedert 1947 via het Marshall-plan heeft verstrekt, is aan Europa een krachtinjectie gegeven, welke Europa heeft behoed voor een catastrofe.

De Europese verdediging is duidelijk ontoereikend.

De Europese Staten blijken niet in staat een verdedigingsaparaat op te bouwen, dat voldoende waarborgen biedt voor de Europese veiligheid. De dubbele taak om een militaire macht op te bouwen en het productieapparaat, nodig voor de als noodzakelijk gevoelde welvaart, blijkt tot nu toe boven de Europese kracht te gaan.

Daartegenover staat de groei van machtige Staten: Amerika, Rusland en als het ware in de schemer op de achtergrond China, die in een imponerend tempo industrieën, legers, luchtvloten etc. uit de grond stampen. Staten rijk aan mensen, rijk aan grondstoffen en geïnspireerd, moeilijk peilbaar hoe en waarom, door een sterk geloof in de toekomst.

Aldus is het begrijpelijk, dat gezocht wordt naar middelen om de Europese positie politiek en economisch te versterken. Zodra politiek en economie aan de orde zijn, volgt het woord ,,sociaal". Het is immers in ons huidig bestel — en dat is gelukkig — onmogelijk geworden om een sterke economie op te bouwen en een consequente politieke lijn te volgen zonder dat ook de sociale vraag adequaat wordt opgelost. In het besef van de ontoereikendheid van de Europese situatie zijn er na de tweede wereldoorlog een reeks van initiatieven ontwikkeld om de krachten, die in Europa aanwezig waren, te verzamelen en aldus te versterken.

In 1948 kwam de Organisatie voor de Europese Economische Samenwerking, de O.E.E.S., tot stand. Aanvankelijk belastte deze Organisatie zich met de regeling van de verdeling van de Marshall-hulp. Van de O.E.E.S. is het liberalisatie-streven uitgegaan, waardoor de kwantitatieve handelsbeperkingen geleidelijk aan zijn verminderd. Het verminderen van de handelsbelemmeringen is uiteraard een wezenlijke voorwaarde om te geraken tot een dieper ingrijpende samenwerking. Ook op andere gebieden, zoals landbouw, voedselvoorziening, toerisme is

de O.E.E.S. actief.

Het is bekend, hoe met name Nederland geprofiteerd heeft van de Europese Betalingsunie, de E.B.U., welke tussen de deelnemende landen van de O.E.E.S. bestaat.

In de eerste plaats heeft de E.B.U. aan de Ledenstaten een multilateraal systeem van compensatie en afrekening verschaft, waardoor zij in de gelegenheid waren hun goudreserves en deviezenvoorraden in geringere mate aan te spreken.

Dit blijkt wel zeer duidelijk als men hoort, dat gedurende de eerste zeven jaar bij een totaal van ruim 37 miljard boekingen van bilaterale tekorten en overschotten ruim 71% geregeld werd door compensatie en 6% door credietverschaffing.

Dit is ook van grote invloed geweest op de vrijmaking van de onderlinge handel, omdat de automatische credietfaciliteiten de landen meer in staat stelden de handelsbelemmeringen op te heffen.

In 1950 kwam de Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal tot stand, (de E.G.K.S.), waaraan deelnemen België, Frankrijk, Duitsland, Italië, Luxemburg en Nederland.

In de K.G.S. is het toezicht op en de verantwoordelijkheid voor de kolenen staalproductie aan een supranationaal gezag opgedragen. De tot dusver bestaande samenwerking is vruchtbaar gebleken en heeft de welvaart van de deelnemende landen gestimuleerd. Er is een oefenschool doorlopen op het netelig terrein van de samenwerking.

Het oog wordt gericht op een doel, dat verder ligt dan de welvaart alleen van de deelnemende landen en aldus wordt bereidheid gekweekt om het eigen belang ondergeschikt te maken aan een belang, dat hoger ligt en verder reikt.

Niet alleen economisch, ook politiek wordt daar school gemaakt. De moeilijke techniek van de samenwerking wordt geleerd, het denken wordt verruimd, de inzichten verrijkt en er worden einders afgetast in de werkelijkheid van het dagelijkse leven, die vroeger alleen bestonden voor dromers en plannenmakers.

Het is echter in strijd met de werkelijkheid te verwachten, dat de Hoge Autoriteit het nu altijd maar voor het zeggen heeft, op het haar toegedachte terrein. De deelnemende staten en de daarin gevestigde industrieën hebben nog hun eigen oogmerken.

Naarmate ook buiten het terrein van de K.S.G. de integratie verder doordringt, zal ook de K.S.G. doelmatiger kunnen werken.

Het is duidelijk, dat een geharmoniseerd loonbeleid in de deelnemende staten, zoals gedacht in het Euromarkt-verdrag, steun zal geven aan de arbeid van de K.S.G.

De volgende cijfers mogen aantonen, dat de activiteiten, ontwikkeld binnen het kader van de Kolen- en Staalgemeenschap op het specifiek terrein waarop deze organisatie zich beweegt, belangrijk zijn.

Sedert 1950 steeg de productie van kolen in de landen, die deelnemen in de Kolen- en Staalgemeenschap met 14,7%.

Dit is aanzienlijk meer dan in de overige Europese landen.

Alleen Rusland laat een snellere stijging zien.

De ij zerproductie steeg in dezelfde periode met 61,8%. Ook hier overtreft de K.S.G.-groep de overige Europese landen. Rusland heeft hier echter een nog hoger percentage bereikt.

In de rede, die de Heer René Mayer, President van de Hoge Autoriteit, op 19 oktober j.1. heeft gehouden, wordt gesteld, dat in 1956 en in de eerste drie maanden van 1957 het niveau van de exporten van ijzererts

van de K.S.G. ruim 35% hoger lag dan in 1952—1953. De stijging van de exporten van 1955 naar 1956 bedroeg 13%. Een bewijs van krachtige expansie.

De vooruitgang, die de integratie (dat is de éénwording van Europa) maakt, kreeg een knak, toen in 1954 het plan om een Europese Defensie Gemeenschap op te richten, schipbreuk leed.

Maar tevens is toen bewezen, dat de vitaliteit van de Europese gedachte daardoor allerminst was ondermijnd. Een krachtiger en verderstrekkend plan werd gepresenteerd, dat niet alleen in veel ruimere zin als het vorige de aandacht heeft, maar dat ook — zo meen ik het te mogen aanvoelen — duidelijk bewijst, hoezeer de Europese gedachte ingang heeft gevonden in de geesten en harten van vele Europeanen.

Het besef immers, dat het verdrag, dat leiden moet tot een Euromarkt en Euratom, aan de deelnemende landen offers kost, wordt steeds minder gevoeld als een onoverkomelijk bezwaar en steeds meer als een onontkoombare noodzakelijkheid.

De drang tot politiek éénheid versterkt in hoge mate de kans op economische integratie.

De moeilijkheden, die de economische integratie duidelijk in de aanvang toont, zijn niet opgewassen tegen de goede kansen, die voor de toekomst worden erkend. De voortschrijding van de integratie gaat echter niet op vleugels. Terwijl kunstmanen in anderhalf uur om de aarde draaien, gaan de grote ideeën en idealen voetje voor voetje voorwaarts.

Het samensmeden van de Europese Staten tot één hecht blok is een zwaar en indrukwekkend karwei. De éénheid van Duitsland, die tussen 1848 en 1870 tot stand kwam, had als smid de ijzerkanselier Bismarck.

Hoeveel ingewikkelder is de opgave, waarvoor Europa thans staat!

Het is een irreële verwachting de welvaart en veiligheid van Europa te willen zekerstellen met behoud van absoluut souvereine staten, die, geleid door de opportuniteit van het ogenblik, nu weer een verstrekkende samenwerking propageren, dan weer een overtrokken nationalisme de boventoon laten voeren.

Duitsland, onder Hitler, was van een niets ontziend nationalisme. Thans geleid door Adenauer staat het open voor de meest ruime samenwerking. Een indrukwekkend voorbeeld van geringe stabiliteit en wisselend inzicht. Samenwerking vraagt inperking van eigen vrijheid tot handelen. Het eist de mogelijkheid tot besluitvorming, waarbij het eigengereide veranderlijke staatsbelang kan worden bedwongen en ondergeschikt gemaakt aan de eisen van een grotere gemeenschap. Daarom moet het Euromarkt- verdrag verlangen, dat op den duur een besluitvorming mogelijk is door meerderheid van stemmen van de deelnemende landen. In alle landen van Europa wordt een konstante kritiek uitgeoefend op de Euromarkt en worden een reeks van bezwaren naar voren gebracht als of er voor Europa een alternatief ware.

Enkele cijfers moge ik hier noemen om aan te tonen waar Europa thans staat, wat betreft zowel de groei van de Europese productie in de afgelopen jaren als ook het levensniveau van de huidige Europeaan ten opzichte van anderen.

Wat betreft de industriële productie, kan worden gesteld, dat sedert 1938

in de landen die samenwerken in de O.E.E.S., de productie in 1955 was gestegen met 77% en in 1956 met 86%.
Voor de V.S. zijn deze cijfers respectievelijk 191% en 201%.
Hieruit blijkt, dat Europa relatief belangrijk achterblijft (uit „Industrial Statistics" van de O.E.E.S.).
In Rusland was de toename tussen 1938 en 1955 220% (aldus het Russisch Centraal Bureau voor Statistiek 1957).
Dit leidt tot de conclusie, dat, ondanks het hoge ontwikkelings- en beschavingsniveau van de Europeanen, deze de algemene groei niet volledig kunen bij houden.
Duidelijker wordt dit, wanneer men ziet, dat nog in 1913 Europa meer dan 50% van de industriële wereldproductie voor haar rekening nam en dat dit cijfer in 1952 was teruggevallen tot circa 33%.
In diezelfde periode komt het aandeel van de V.S. van ruim 36 tot rond 41% en van Rusland van 4 tot bijna 16%.
Wat nu het levensniveau van de huidige Europeanen betreft, zijn wellicht de volgende cijfers interessant.
Dr. J. C. Ramaer ontleende aan de „Conditions of Economie Progress" van Colin Clark wat betreft de levensstandaard van verschillende volken, de volgende cijfers.
Gemiddeld inkomen per hoofd van de bevolking in 1950 in internationale eenheden.
Ook hier blijkt wederom duidelijk hoezeer Europa en speciaal bepaalde Europese landen bij de ontwikkeling achterblijven.
Biedt een grotere markt een middel om deze gang van zaken te keren? Het staat vast, dat de huidige techniek over productiemiddelen beschikt, die alleen kunnen worden aangewend wanneer gewerkt kan worden voor een grote stabiele markt. Er bestaan voorbeelden uit de vliegtuigindustrie en de autoindustrie, die het hier gestelde kunnen staven.
Ook historisch is vastgesteld, dat een tijdige overschakeling van kleinere naar grotere markt leidt tot verhoging van de welvaart. De geschiedenis van Duitsland in de negentiende eeuw levert een sterk bewijs voor de stelling, dat een grotere gemeenschappelijke markt voor de ontwikkeling van de economie en ook voor de politieke kracht van het betrokken gebied van fundamentele waarde is.
In het algemeen ziet men in de industriële revolutie en in de politieke concepties van Bismarck de hoofdoorzaken voor de snelle opbloei van Duitsland in de loop van de tweede helft van de negentiende eeuw. Men vergeet echter al te vaak, dat deze ontwikkeling niet mogelijk was geweest zonder het moeizame overwinnen van de tolbarrières die Duitsland aan het begin van de negentiende eeuw in talloze kleine teleenheden met alle daarmede samenhangende moeilijkheden verdeelde. Er waren honderden muntsoorten van verschillend zelfstandige economisch en finantieel souvereine gebieden in omloop, de onderlinge handel en het verkeer werden door de administratieve beslommeringen, die daaraan verbonden waren, in hoge mate belemmerd. In het Koninkrijk Pruisen bestonden vóór 1818 nog 67 zelfstandige tolgebieden met een eigen systeem van invoerrechten en accijnzen.
Het was Friedrich List, die een veldtocht opende tegen de tolmuren en daarmede het perspectief opende op een grotere economische eenheid, op een gemeenschappelijke Duitse markt, die de productie van de afzonderlijke Duitse gebieden naar buiten moest en kon beschermen. Want het was juist het feit, dat deze kleine tolgebieden tegenover derde staten volkomen zelfstandig optraden, waardoor een effectieve bescherming van de Duitse productie niet tot stand kon komen.
In 1818 had Pruisen zijn tolmuren binnen het Koninkrijk Pruisen afgebroken en begon het geleidelijk ook de andere kleine staten over te halen zich bij de nieuwe teleenheid aan te sluiten.
In 1833 kon dan ook de „Deutsche Zollverein" worden opgericht, die
spoedig een grote aantrekkingskracht ook op de andere Duitse landen
uitoefende. De economische en technische voordelen voor de productie, voor de handel en voor de gehele economie waren zo overtuigend, dat in 1888 tenslotte met de toetreding van de wel zeer onafhankelijk denkende Hanzesteden Bremen en Hamburg de douane-eenheid van het Tweede Duitse Rijk voltooid was.
Zonder deze schepping van een gemeenschappelijke Duitse markt is de groei van Duitsland tot een economische en industriële wereldmacht aan het einde van de negentiende eeuw ondenkbaar.
Dit bewijst ook, dat het werk van Bismarck, namelijk de politieke eenmaking van Duitsland, meer dan vaak wordt vermoed, is voorbereid door deze schepping van een gemeenschappelijke economische basis.
Pruisen, het arme en excentrisch gelegen land van het Duitse Rijk, kon daarmede de Duitsers juist in de tijd van grote economische expansie daadwerkelijk overtuigen van de grote waarde van een omvattende economische éénheid van alle Duitse landen.
In het jaar 1819 klaagde Friedrich List over de talrijke douane-barrières, die in Duitsland het verkeer verlamden. Beeldend vergeleek hij deze toestand met het lichaam van een mens, waarbij men doorstroming van het bloed zou belemmeren, door de aderen af te binden.
Troosteloos, aldus List, is deze toestand voor die mannen, die willen handelen en iets goeds tot stand willen brengen. Jaloers kijken zij over de Rijn, waar een groot volk van het Kanaal tot de Middellandse Zee, van de Rijn tot de Pyreneeën, van Nederland tot Italië op vrije rivieren en vrije wegen handel drijft zonder een douane-ambtenaar te ontmoeten.
Dat land was Frankrijk, gecentraliseerd door Richelieu en met kracht tot een moderne bestuurlijke éénheid gemaakt door Napoleon.
Zoals List uitkeek naar Frankrijk, turen wij over de Oceaan naar Amerika, dat 48 staten tot een grote gemeenschappelijke markt samensmeedde en node misschien ook naar Rusland. Juist de éénheid en omvang van Rusland is de bron van zijn wetenschappelijke, technische, industriële en economische kracht.
Dit voorbeeld uit de geschiedenis moet een prikkel zijn om tot verdere samenwerking te geraken.
Twee verdragen zijn gepresenteerd aan de Europeanen, die het z.g. kleine Europa van de 6 landen bewonen. Het verdrag dat leiden moet tot de Euratom en het verdrag, dat de Euromarkt in het leven roept. De samenwerking, die binnen het kader van de Euratom wordt nagestreefd, kan moeilijk anders worden gezien dan als een noodzakelijkheid. Het rapport op verzoek van de regeringen van België, de Duitse Bondsrepubliek, Frankrijk, Luxemburg, Italië en Nederland door Armand, Etzel en Giordani uitgebracht, brengt overtuigende cijfers naar voren in verband met de energievoorziening van Europa en met name van de zes landen, die bij het Euratomverdrag zijn betrokken.
Enkele cijfers dienen hier te worden genoemd:
In 1870 brachten de zes landen samen met het Verenigd Koninkrijk van de energieproductie van de gehele wereld op. Thans is de opbrengst niet meer dan 15% van de wereld-energieproductie.
Duidelijk blijkt hieruit, hoe groot in betrekkelijk korte tijd de relatieve achteruitgang is. Vóór de tweede wereldoorlog voorzagen de zes landen nog voor 95% in hun energie-behoeften. Thans is dit cijfer reeds teruggelopen tot 75%, terwijl de verwachting bestaat, dat in 1967 de eigen energievoorziening slechts zal bedragen 67% en 10 jaar later slechts 60%. Hoezeer Europa daardoor aan weerbaarheid en onafhankelijkheid inboet, is zonneklaar. Temeer klemt dit gevaar, wanneer men ziet, hoe gebeurtenissen buiten Europa de toevoer van olie kunnen doen stagneren. Het suez-drama is in dit opzicht bijzonder leerzaam geweest. Het zal moeilijk zijn voor elk der deelnemende landen om zelfstandig het vraagstuk van de energie-voorziening op te lossen.
De oplossing zal moeten worden gezocht in de toepassing van kernenergie. Het toenemend verbruik van electriciteit maakt het nodig de productie hiervan in 10 tot 12 jaar te verdubbelen. De huidige Europese energie-bronnen zullen daarin voor niet meer dan kunnen voorzien, zodat door import van olie en steenkool zou moeten worden gedekt. De drie wijzen zijn dan ook tot de conclusie gekomen, dat in de komende 10 jaar gezorgd zal moeten worden voor een kernenergie-apparaat van 15 millioen KW.
Bondig wordt het Euratomverdrag in genoemd rapport gemotiveerd: „De totstandkoming van Euratom zal nieuwe mogelijkheden scheppen. De wetenschappelijke en industriële mogelijkheden zullen tezamen worden gevoegd, evenals ook verschillende technische bekwaamheden. Een gemeenschappelijke markt, industriële specialisatie, aanmoedigend voor alles wat speciaal nodig is voor de bouw van atoomcentrales, zal binnen een jaar worden ingesteld. Euratom zal verder onze landen als een éénheid vertegenwoordigen tegenover derde landen en zal daardoor beter in staat zijn om hun volle medewerking te verkrijgen dan van elk van onze landen afzonderlijk".
Het is moeilijk aan te nemen, dat een verstandig man twijfelt aan het belang van deze samenwerking. Zelfs wanneer wij samenwerken, zal Amerika moeten helpen. Wanneer wij het alleen willen doen, zal veel niet of veel te laat tot stand komen.
Intussen is ook door de Parlementen van de deelnemende staten het Euromarktverdrag aanvaard.
Het doel van het verdrag is aldus omschreven:
„De Gemeenschap heeft tot taak, door het instellen van een gemeenschappelijke markt en door het geleidelijk tot elkaar brengen van het economisch beleid van de Lid-Staten, te bevorderen de harmonische ontwikkeling van de economische activiteit binnen de gehele gemeenschap, in gestadige en evenwichtige expansie, een grotere stabiliteit, een toenemende verbetering van de levensstandaard en nauwere betrekkingen tussen de in de gemeenschap verenigde Staten".

De wijze, waarop dit doel moet worden verwezenlijkt, is uitvoerig besproken, zowel in onze Parlementen als in een reeks van studies en krantenartikelen, die in de laatste maanden zijn verschenen.
Daarbij is ook gebleken, dat met name de Nederlandse industrie de ontwikkeling van de Euromarkt niet zonder vrees beziet. Het staat zonder meer vast, dat wanneer België, de Westduitse Bondsrepubliek, Italië, Frankrijk, Luxemburg en Nederland hun grenzen onderling openstellen, dit plaatselijk enorme repercussies mede moet brengen. De Euromarkt wordt immers in de ware zin des woords één markt zonder onderlinge douane-rechten, met een vrije in- en uit voer van goederen naar de deelnemende landen, vrij verkeer van personen, diensten en kapitalen, strevend naar één beleid op gebied van landbouw, één beleid op gebied van vervoer en één beleid op sociaal terrein.
Dat hiermede posities, die in het verleden in een ander economisch klimaat zijn ontstaan, in gevaar komen, is duidelijk.
Even duidelijk is het, naar het mij wil voorkomen, dat op langere termijn gezien, de welvaart van de bewoners van de deelnemende landen er mede is gediend.
Natuurlijk kent de Euromarkt nadelen. In Nederland zijn er vele genoemd. Door het ontworpen buitentarief zullen, naar verwacht wordt, de kosten stijgen. Het buitentarief ligt immers hoger dan het huidige Benelux-tarief.
De harmonisatie van arbeidsvoorwaarden zal een verhogend effect hebben op de lager liggende Nederlandse kostprijs.
De regering in Nederland hoopt dit gevaar te neutraliseren door productie-verhoging. Een optimisme, waartegenover men kritisch dient te staan. Immers nog onlangs stelde Professor Brouwers, secretaris-generaal van het Ministerie van Economische Zaken, dat tussen 1953 en 1956 de lonen gestegen waren met 30%, de productiviteit slechts met de helft. Uiteraard zullen deze invloeden prijsverhogend werken en aldus onze export in gevaar brengen. Voor een dichtbevolkt land als Nederland, dat ieder jaar 60.000 mensen meer een bestaan moet verschaffen, is dit zonder meer gevaarlijk. Deze mensen immers moeten grotendeels worden opgevangen door de industrie. Deze industrie exporteert en van deze export gaat 60% naar landen buiten de Euromarkt. De conclusie is duidelijk, prijsverhogende factoren zullen deze export in gevaar brengen. Bovendien zal binnen de Euromarkt de concurrentie toenemen. Tot nu toe beschermde bedrijfstakken zullen hun harnas zien vallen en een nieuwe weerbaarheid moeten vinden.
Natuurlijk is er geween en geknars van tanden.
Niet altijd is dit ten onrechte. Voor Nederland b.v. zit aan het tot stand komen van de Euromarkt — naar het mij wil voorkomen — een diep ingrijpend politiek en economisch vraagstuk vast.
Zoals bekend, zal ingevolge art. 131 van het Euromarkt-verdrag Nederlands Nieuw-Guinea binnen het verdragsgebied betrokken zijn, zo ook b.v. door het toetreden van Frankrijk, Frans West-Afrika, Madagascar etc. Genoemde overzeese gebieden zullen dus zonder enige invoerrechten te betalen, invoeren op de Europese markt.
Indonesië echter — waar wij ontzaggelijke belangen hebben — niet. Dat land zal moeten worstelen tegen het buitentarief van de Euromarkt. Is dit wel verstandig, zo waag ik het te vragen, gezien ons belang aldaar? Ligt er voor Nederland niet een belangrijke politieke opgave om een brug te slaan tussen Indonesië en de Euromarkt, denkend ook aan de voornaamste producten van Indonesië, die voor onze industrie van zo uitermate groot belang zijn, met name koffie, tabak en thee, die straks — bezwaard door invoerrechten — de kostprijs van de Nederlandse industrie voor sigaren, koffie en thee aanzienlijk zullen verzwaren.
Maar al deze bezwaren, door wie en hoe ook geformuleerd, houden het verdrag niet tegen. Men weet het maar al te goed, er is geen alternatief. De voordelen, die ik in de samenwerking zie en erken, zijn in dit betoog niet verborgen gebleven, ze liggen het diepst verankerd in de malaise van het ogenblik en het zich onweerstaanbaar opdringend inzicht, dat, zoals het nu gaat, het niet langer kan, in de overtuiging, dat samengaan en samenwerken het enige voorhanden alternatief is op de nood van nu. Industrieel liggen er in een grote markt duidelijk voordelen. Op lange termijn zal een grote markt kostprijsverlagend werken.
De Europese economische gemeenschap is ingericht op het tot stand brengen van een gemeenschappelijk beleid op economische, financieel en sociaal gebied. Op een grote markt komen de voordelen van de huidige technische ontwikkeling veel beter tot hun recht.
In 1950 bezocht een Nederlands industrieel de Verenigde Staten van Noord-Amerika. Los van enig politiek oogmerk, maar rondkijkend en studerend hoe Amerika produceert, schreef hij spontaan in een Nederlands personeelsblad:
„Ik ben na mijn reis naar Amerika wel heel sterk doordrongen van de absolute noodzaak van een aaneensluiting op alle mogelijke gebieden van de landen van West-Europa; geschiedt dit niet, dan kunnen die landen, vroeg of laat, op het dak gaan zitten, bijtend op een houtje".
Wanneer er een groot gebied is, waarin men vrij kan kopen en verkopen zonder invoerrechten, zonder in- en uitvoervergunningen met een eenheid van munt en snelle verplaatsingsmogelijkheden, dan kan de industrie veel gemakkelijker geraken tot een doelmatige specialisatie. Geen fabriek moet onderdelen zelf vervaardigen die een ander goedkoper en beter leveren kan. (Dit is thans in Europa heel gewoon).
Ook biedt samenwerking van de Europese landen een veel grotere machtsontwikkeling om export te verwezenlijken.
Marktonderzoeken, aanstelling van vertegenwoordigers buiten het marktgebied etc. zullen veel doelmatiger kunnen geschieden.
De Euromarkt éénmaal tot stand gekomen, zal ongetwijfeld door haar grotere economische macht werfkracht uitoefenen op anderen.
In die gedachtengang zal een vrijhandelszone ontstaan, waardoor ook andere landen in de economische samenwerking van de Euromarkt nader worden betrokken. Uiteindelijk zal het Euromarkt-verdrag moeten uitmonden in een gezamenlijk op te bouwen economische politiek. Programma's zullen moeten worden ontworpen die gericht zijn op de verbetering van de sociale standaard van de Europese bevolking en op de ontwikkeling van de achtergebleven gebieden in Europa zelf.
Het verdrag biedt een grote kans voor de politici en economen van Europa om de welvaart van Europa te dienen. Hiertoe geeft de tekst van het verdrag zelf voldoende houvast. In artikel 2 wordt als doel van het verdrag genoemd de toenemende verbetering van de levensstandaard en als middel hiertoe wordt o.a. genoemd in art. 3 de vorming van een Europees sociaal fonds. Dit fonds zal moeten dienen om de werkgelegenheid te verbeteren en een bijdrage te leveren tot verhoging van de levensstandaard. Wij moeten niet vergeten, dat in Zuid-Europa en met name in Griekenland, Zuid-Italië, Portugal en Turkije een derde van de totale Europese bevolking leeft op een levenstandaard, die lager ligt dan de helft van de gemiddelde Europese.
In artikel 130 van het verdrag wordt gesteld, dat het tot de taak van de investeringsbank behoort projecten tot ontwikkeling van minder ontwikkelde gebieden te bevorderen.
Zo ziet U, dat het verdrag een uitgangspunt biedt om te geraken tot een gemeenschappelijke activiteit, de leiden kan tot een verheffing op sociaal en economisch terrein van de bevolking van Europa.
Hierin zit een belangrijk politiek aspect, omdat aldus de kans geboden wordt tot een constructieve bestrijding van het communisme.
Terwijl wij hier zitten, jaagt Spoetnik II om de aarde. Geleerden kondigen reeds aan, dat binnen afzienbare tijd de maan binnen het bereik ligt. Ook leest men met ontzetting, dat reeds nu een bombardement van de maan mogelijk zou zijn. Wat is hier aan de gang?
De Westerse wereld staat met open mond te kijken. Wij vlijen ons met de gedachte, dat de Spoetnik wetenschappelijk misschien wel een wonder is, maar dat onze strategische positie daardoor niet wordt geschaad.
Het Westen, met Amerika als kampioen, is toch zoveel machtiger. Is dit allemaal wel waar? Haasten wij ons niet te langzaam?
Hoe peuterachtig en meewarig doet het aan, wanneer wij in Engeland organisaties zien tot stand komen die zich druk maken over het hondje, dat in de Spoetnik zit. Misschien drukker dan om de mensen, die achter het „Ijzeren Gordijn" in kampen en gevangenissen vertoeven. De gedachtengang om de Spoetnik moet niet bepaald worden door de bezorgdheid om een hond. De Spoetnik is een teken aan de wand. Het moet voor ons een aansporing zijn om sneller dan tot nu toe te handelen, om buiten het traditionele denken te treden en te grijpen naar grotere concepties, die aan onze Westerse mensen niet alleen een nieuw ideaal, maar ook een nieuwe kracht geven.
Bekijkt, als ik dat hier vragen mag, de miljoenennota van Nederland. U ziet dan daarin, dat 1,8 miljard in 1957 zal worden uitgegeven aan onze defensie, 345 miljoen hiervan zijn bestemd voor de marine.
Met alle eerbeid voor wat door onze marine en hen die daaraan verbonden zijn, wordt gepresteerd, blijft toch de vraag bestaan of wij niet door een
andere oriëntering van onze middelen tot grotere krachtsontplooiing kunnen komen.
Welk een economische versterking van Nederland zou wellicht door deze 345 miljoen kunnen worden bereikt. Welk een mogelijkheden biedt dit bedrag voor research, voor de energievoorziening, ja noem maar op. Ik vraag mij dit af met alle voorzichtigheid, die hier past, maar in een diep besef, dat soms gebroken wordt met veel, dat ons vanwege de traditie lief is.
Wie aan de toekomstige welvaart van Europa denkt, moet de kracht opbrengen zich los te maken van traditioneel gegroeide inzichten.
Het is zeker niet ongevaarlijk de teugels los te laten en bij het bepalen van politieke en economische maatregelen zich te laten leiden door de verbeelding. Van de andere kant moeten wij niet blind zijn voor de waarde van de fantasie bij het bepalen van de richting, waarop wij ons denken moeten richten. Jules Verne, de fantast van 100 jaar geleden, is thans door de werkelijkheid reeds verre overtroffen. Dit alles vraagt om een nieuw élan. Verdragen, afspraken, regelingen getroffen door regeringen zijn een begin. De mensen moeten het doen, zij moeten zich vrij maken van verworven inzichten en gevestigde situaties die stoelen op een ander uitgangspunt dan dat in de toekomst zal worden gevraagd. Heel wat hinderpalen zullen moeten worden overwonnen. De Europese geschiedenis, speciaal van de laatste 50 jaar, heeft zich gekenmerkt door een gehypertrofeerd nationalisme. De jeugd leest geschiedenisboeken, die het verhaal geven, van een reeks van Europese oorlogen. Aldus hoopt men wellicht liefde voor het vaderland aan te kweken. Een niet gewild nevengevolg is, dat het gevoel voor tegenstellingen al jong post vat in vele harten van jeugdige Europeanen. In de sentimentssfeer zullen grote tegenstellingen moeten worden overwonnen. Wij Katholieken hebben hier een zeer eigen en duidelijke taak. Bij herhaling heeft de huidige Paus zich uitgesproken voor een samengaan van de Europese volken. Op 15 maart 1953 zei Hij: „nodig is vóór alles de ware Europese geest, het zich bewust zijn van de inwendige eenheid, welke niet slechts gebaseerd is op de verwezenlijking van economische tendenzen, maar op de overtuiging van gemeenschappelijke geestelijke waarden, een overtuiging, die diep geworteld is om uiting te geven aan de oprechte en vaste wil om verenigd te leven, te blijven leven". Ook bij vele andere gelegenheden heeft de Paus zich in eendere geest uitgelaten. In het begin van mijn toespraak heb ik gezegd, dat de plaats van de Europese volken elders in de wereld aan gezag, aan invloed heeft ingeboet. Nu wij ons meer en meer bewust worden, dat wij een taak hebben overal waar gesproken kan worden van achtergebleven gebieden, zullen wij niets mogen verzuimen om middelen te organiseren die steun kunnen geven waar zulks nodig is. De Europese positie verdraagt niet, dat Amerika en Rusland grote
kampioenen worden voor de achtergebleven gebieden, terwijl wij hinkend en strompelend achteraan komen. Voor ons Katholieken is het voor een goed verstaander niet te gewaagd om te zeggen, dat er een geheimzinnige samenhang is tussen economie en godsdienst. In alle geval zal naar menselijke berekening het uitdragen van de christelijke waarden, die in Europa levend zijn, in hoge mate worden vergemakkelijkt wanneer Europa ook metterdaad middelen kan verschaffen om in de economische nood van anderen steun te geven.
Wanneer wij hier spreken over de toekomstige welvaart van Europa mag dit aspect niet worden vergeten. Velen van ons en zeker de jeugd zullen uit dit inzicht de kracht putten om over de bezwaren, die wij ontmoeten op de weg, die leidt naar een grotere eenheid van Europa, heen te stappen. De geschiedenis is daar om te bewijzen, dat ook in het tijdelijke het geloof bergen verzet.